

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 14.

V Ljubljani, 15. julija 1877.

Tečaj XVII.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

14.

Vino, pivo in žganje. Te tri pijače imajo v sebi več ali manj alkohola ali vinskega cveta, in sicer pivo 1—7 odstotkov, vino 7—26 in žganje do 52. — Vse te tri pijače so mnogo, mnogo pokvarjene. Posebno gerdo se ravna z vinom, s to preljubo „zlato kapljico“. Napravljajo pa tudi vina, v katerih ni sluha ne duha po vinu. Kam pač pripelje človeka ljubezen do denarja!

In če so tako spačena jedila in pijače toliko škodljive za stare ljudi, so še bolj za mladino. In če jih je potrebno natančno preiskovati za stareje, se morajo še bolj za otroka. Taka jedila se ne dadó tako lahko odpraviti, ali kjer se spoznajo, se morajo očediti vseh pritklin, in če se ne morejo, se morajo odstraniti. Bolje je, da zgubimo malo denarja, kot pa če stavljamo v nevarnost svoje in svojih otrok življenje. V prevelicah množinah se pa nahajajo te jedi in pijače v velicah mestih. Kmetje, ki si jih pridelajo sami, in ktere uživajo sami, jih jedo nepopačene. Toliko pameten je vsak, da si ne spači tistih jedi, ktere je sam. Ali preden pridejo v mesto, gredó skozi roke kupovalcev in prekupovalcev. Vsak hoče z njimi obogateti, tedaj jim pridene vsak nekaj, in v takem stanu pridejo naposled na mize meščanov. Niso zastonj izrekli marsikteri pedagogi, da bi se dali najbolje na kmetih odgojevati gosposki otroci. Tam bi dobili zdrava in čista jedila, ki so telesnemu zdravju gotovo v prid. V zdravem telesu pa biva zdrava duša, in tudi njen razvitek napreduje vse bolje na kmetih, kot v mestih.

Perva hrana otrokova je mleko, in sicer najbolje je materino mleko. O tem predmetu sem pregovoril že v nekem prejšnem pogovoru. Le nekaj moram še dostaviti. Materino mleko se nadomestuje z mlekom dojenic ali domačih živali. Ako rabimo zadnje, je potreba, da se materinemu, kolikor mogoče, enako naredi. Materino mleko je od začetka sladkeje in bolj vodeno, zato je treba živaljemu dodati sladkorja in vode. V prvem mescu otrokovega življenja naj obstoji ta zmes iz polovice mleka in polovice vode. Od tega časa naj se pa mleku vedno manj vode dodaja, tako da se v šestem mescu že čisto mleko rabiti zamore.

Seveda je živalje mleko le peto kolo. In kjer je le količkanj mogoče izhajati brez njega, naj se odpravi.

V osmem ali devetem mescu, ko se prikažejo prvi zobje, se otrok odvadi. Pa tudi potem naj se mu daje, kolikor mogoče mleka, dalje surovo maslo, mehko kuhano meso in jajca, kruh, sadje in stročje. Sočivje pa le z mesom. Te jedi naj se mu dajo v čistih posodah, ne preveč na enkrat; manj, pa večkrat. Tako dosežemo dvoje: prvič navadimo otroka na čednost in drugič na zmernost. Opomniti se mu mora, naj vselej dobro prezveči te jedi. Sladkarije naj se pa kar odpravijo. Ž njimi jih napravimo sladkosnedeže, katerim navadno jedi nikdar ne diše. Tudi ni dobro gorkih in merzlih jedi jim hitro zapored dajati. To škoduje zobem in želodcu. Navadimo jih tudi, da si zmijejo zobe pred jedjo in po jedi. Glejmo pa tudi na to, da sedé spodobno pri mizi in ne s prekrizanimi nogami. Po jedi jih pustimo malo počivati. Ne spodimo jih takoj h knjigam ali v šolo. Saj je pa tudi vsak človek po jedi bolj ali manj len. Djavnost vseh njegovih organov je zbrana v prebavljanji jedil. To terpi pa le kake pol ure, in potem smejo že delati. Na to edino lenobo se smejo navaditi, kajti škodovala jim ne bo nikjer. Vsak še tako navaden delavec ima o poldne eno uro počitka.

Pomniti je tudi treba, da otrok v primeri s svojo velikostjo potrebuje več jedi, kot odrasen človek. To nam naj razjasni sledeči izgled. Človeško truplo je podobno hiši. Ni le dovolj, da jo sezida gospodar, kajti ne ostane zmiraj taka, kakor jo je postavil. Zmiraj se kaj odkruši od nje, zmiraj kaj obrabi. Skerbeti je tedaj treba, da se obrabljeni in odkrušeni deli nadomestijo z novimi. Tako je tudi pri človeku. Organi njegovega telesa ne ostanejo vedno taki, kot so bili, vedno slaběji postajejo, in treba jih je namestiti z novimi. To storimo z jedjo. — Ali pri otroku ima hrana še drugi namen. Ne le da mu ona nadomestuje obrabljene organe; oni se morajo tudi povečati. To povečanje se imenuje rast. Tedaj je razvidno, da otrok potrebuje mnogo hrane. In ako se mu je daje prepičlo, postane slab in ne raste, kakor bi moral.

Toliko o jedilih. Nasvetoval sem tu le taka, ki so za otroka in niso draga, kar je tu glavna stvar. Le na tak način jih je mogoče pri-

poročati tudi revnim starišem. Rekel sem tudi, da se morajo podajati otroku vedno le v čistih posodah. Za umivanje in čiščenje posod potrebujemo pa nekaj časa; nič ne dé, ali čednost ne škoduje nikjer. Vsacemu ostaje od opravil gotovo nekaj časa. Ta je za počitek, se mi bo odgovorilo. Gotovo da, ali stariši imajo razven drugih opravil, tudi skrbeti za odgojo svojih otrok. Tedaj morajo ostali čas porabiti v to, saj so postali zato stariši.

Pijača otrokova naj bo voda. Ali pri tej je nekaj pomniti. Ako so pljuča tako vroča, da serce urno bije, se ne sme piti; sicer pa, če je človek tudi poten, voda ne škoduje. Če pride premalo vode v telo, zboli človek; če jo je pa preveč, izpuhti kot pot iz njega. Vendar kar je preveč, je preveč, in ni dobro. Tedaj se tudi ne sme piti vode čez mero.

Otroci pijo tudi kavo. To ravno ni nič napačnega, ali bolje je mleko. Ako se jim pa že daje kava, naj se zerna prej omijejo, preden se žgo, kajti ona so, kakor sem že omenil mnogokrat pobarvana.

(Dalje prihodnjic.)

Dr. Jakob Zupan.

V „Illyr. Bl.“ str. 12 oméni nekdo, da so v Remih bile posebne bukve slovanske, na ktere so prisegovali kralji francoski. Francozom so bile neznane, in v Parizu se med kineškimi listinami nahajajo tudi glagoliški pisane slovanske. Morda je oni evangelij pridobil bil že Karel Veliki od Čehov ali severnih Vendov t. j. Lužiških Slovanov. — Nato se oglasi dr. Zupan v l. 5 str. 19 v spisku: „**Ueber das slavische Evangelium zu Rheims**“, kjer terdi, da je omenjena knjiga prišla na francosko med l. 1250—1270. svetemu Ludviku v dar od serbske kraljice Helene, kateri je bil soprug veliki kralj, Uroš Dragoslav, Nemanič V. (od l. 1237 do 1272; cf. Kopitar. Slavisch. Bibl. I. str. 83; Metelko. Jezičn. XI. str. 118—120 i. t. d.). Ker je bila Helena vdana cerkvi latinski, lahko da so jej dali spisati spominek poleg Cirilice tudi v Glagolici, v kateri so od l. 1248 katoliški Dalmatinci in Bošnjaci zopet smeli obhajati liturgijo. Uroš, pravi Zupan v opombici, to je gerški Kosmas, ures Schmuck, urešiti schmücken; Dragoslav, komur draga je slava; Nemanja zval se je Štefan, začetnik Nemaničev (ime po Metliškem navadno), češ, da ni ne manji v oblasti mimo prednikov i. t. d. —

V št. 10 priobči prof. Seidl v Celju cesarju letopisno čestitko latinsko; a v št. 10 sestavi prof. Zupan koj naslednjo slovensko pa latinsko (in to v Bohoričici):

FranzV. perVIMV
fhtrDefet. Let. CraLV
svfta CraIna Vhè.
V³ Iblani. S.

FranCIsCo. I. aVgVsto
qVaDragesIMo. regnl. Vere
Carnlae. pla. oVatlo.
Aemonae. S.

V št. 11 je zapel jo spet „lega. eXeLenCijl. bar onV. loshe. Ca fhMIDbVrg. VesILO“:

Od Juvavje do Metlike
Se blagré o Jožefu:
Nemci, Vindi brez razlike,
Vredni, ljubi Šmidburgu.

Tebe kosmopolituje
Duh visoki Herderja,
Vindov sercu prikupuje
Narod Grima, Honthejma.

Vidil prej ljud Korotana
Tebe, jel ljubiti prej:
Ladana krotkó Ljubljana
Menj ljubila Tebe nej.

Voši Krim Celovcu biti
Dalje raka Tvojih det;
Ve, ljubáv si tel verniti,
V' pervo tak lepó sprejet.

Savi Tebe pobratila
Labe, Čeh ljudmil Barón!
Krajna vekome slavila
Bo Te, krajšine patrón!

Bojo Tebi naj enaki
Sprug, rodítel, poglavár,
Zagrajen bi svét napaki
Spet bil čednosti altár:

Spet veseli bi življenja
Uživali mirno slast;
Brez ropota, brez kesnenja
Radi bogali oblast.

Mnogo, mnogo let ohrani
Te človestvu Gospod Bog!
Po Kamilu rasprostrani
Imovitje, réd okrog!

Erläuterungen.

1. Juvavje, Salzburgisch. 2. Blagriti, glücklich preisen. 3. Razlika, Unterschied. 4. Kosmopolitovati, zum Weltbürger bilden. 5. Herder, der in seinen Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit die eines Kosmopoliten würdige Schilderung der Slaven lieferte. 6. Grimm, der eifrige Slavist zu Göttingen. 7. Hontheim, der berühmte (?) Weibschaf zu Trier. 8. Korotán, Kärnten. 9. Ladana, regiert. 10. Krim, Berg bei Laibach, statt Krain. 11. Raka dét, Gruft für Kinder. 12. Ljubav, Lubezen, Liebe. 13. Labe, Elbe. 14. Čeh, Böhme. 15. Ljudmil, Philantrop. 16. Sprug, Gemal. 17. Roditel, Vater, Erzeuger. 18. Slast, Wonne. 19. Kesnenje, Zaudern. 20. Oblast, Macht, Machthaber. 21. Mnog, viel. 22. Kamil, nach Jesus: ingenuus, freigeboren; aus welcher Sprache wohl? nicht etwa aus der slavischen? im Slavischen bedeutet smil, smel, fähig, frei; sméti, dürfen, wagen. S wurde in ca verwandelt, wie in calamus aus der slavischen slama, Stroh, Rohr. Nach Graf Gilsford und Prinz de Ligne kann man weder das Lateinische noch das Griechische ohne die slavische Sprache ergründen. Welche Aufforderung, dieses auszubreitete und allerälteste Idiom auf Gotteserboden zu studieren, wenn man ein Freund des erschöpfenden Wissens ist! 23. Rasprostraniti, erweitern. 24. Imovitje, Wohlstand, Wohlhabenheit. 25. Red, Ordnung. Z.

Ravno ta list prinese izverstno priklado: „500 slovénских pregovorov“, izmed katerih naj se znamenitnejši nekaj po pomenu nekaj po obliki ponatisnejo tu naslednji:

1. Ak družina ne bode besna, toll, — Gostém ne bode hiša tesna. 6. Ako ti dobro na skali, pomikni se gori! 9. Bes, Dämon, te lopi! 10. Es te plentaj! nehme gefangen. 11. Bil bi hleb, zobjé se dobé. 12. Blagodat, Segen, božja pada za zemljo. 15. Blagor meni! glejte kuma, Gevatter, — Meni bode dal dva ujma, Mählergebührr. 16. Blagor meni! glejte kuma! — Meni bo sòmlél brez ujma. 18. Bob cvote, gospodarja pes ne zná. 21. Bodi v družbi, bodi sam, — Bodi sramniga te sram! 23. Bog edin, priyatlov skedin. 24. Bog ljubi trojico. 25. Bog ne zedíni Vlahov! Turška molitev. 26. Bog oblači, Bog prevedrí. 35. Bolji danes kos, kakor

jutri gos. 37. Bolji dober beg od boja slabiga. 43. Brez denarja do solarja, brez solí domú. 45. Brez gnojá ni prosá. 48. Brez potú ni medú. 53. De se človek dima ne nadimi, — Ognja se ne bo nagrel. 59. Dobrimu vinu vehe ni treba. 60. Dobro blagó se hvali samó. 63. Dokljer prutje mladó, viti lahkó. 65. Dolga ljubezin gotova bolezin. 68. Dosti prijatlov, dokljer jedó. 72. Družici družica, lisici lisica. 74. Dva loša, efende, izbila Miloša, Šerfuleš. 75. Dvoje psov na kost enó — Koljeta se mej sebó. 77. Ena domovina, ena gospodina. 78. Ena glava srejn postava. 82. Enkrat z' kopó, enkrat z' goló. 88. Glas rase gredé. 93. Gospodina tri vogale podpira. 95. Gré skoz lés, ne vidi drevés. 97. Hleb za trebuham ne hodi. 99. Hribe hvali, v' dol se vali.

102. Iz pevnice v' pivnico, Čhor, Kellér. 106. Jalovi, gešt, kozi mleko spiti. 107. Jest z okam, Žuge, on skokam. 110. Kadar zlató govori, — Vsaka beseda slabí. 111. Kader vse krave bezlajo, še keba. 119. Kakor ogovor, tako odgovor. 125. Kar, božji dar. 126. Kar kolj od ložè, je bolj od vodè. 130. Kar omili, fieb wirð, ne omerzne, efelt. 132. Kar se ne storí, — Se ne razglasí. 133. Kar se odloží, — Se ne opustí. 136. Kar se rodí, smerti zorí. 139. Kar te ne peče, ne gasi. 143. Kdor denarje ima, — Lohka moško ravna. 148. Kdor jezik ima, v Rím zná. 150. Kdor maže, mu kaže. 151. Kdor mater ne boga, — Ga tepe nadloga. 155. Kdor po veliko pije, — Prenaglo spiye. 159. Kdor za pečjo ni bil, ne hodi drugih za peč iskat. 161. Kdor se enkrat zlagá, — Se mu več vera ne dá. 162. Kdor se enkrat venča, traut, — On se ne razvenča. 163. Kdor se kuja, mu je huja. 167. Kdor skusi, zna druge učiti. 177. Kjer te ne serbi, ne praskaj. 179. Kobila rita ovsá sita. 181. Kodar sonce teče, kruh se peče. 183. Kogar piči kača, — Se bojí martinca. 189. Kopito po nogi! — Ne nog po kopiti! 192. Krajc skri! kožel pokaži! 193. Kratka večerja, dolgo življenje. 196. Kravi tele ne smerdi. 197. Kri ni voda. 199. Kropiva ne pozebe.

200. Krotkih ovac mnogo v hlevac. 201. Kruh, sol jej! pravico govori. 205. Lačen dober kuhar. 207. Lenart Mihav stergan rokav. 208. Lenka za Lenarti brenka. 213. Letal visoko, padel globoko. 215. Lisica potuhe svaríca. 222. Majhin sim tičik, tode slavičik. 225. Mala tica prepelica, — Tode vpeha konja in junaka. 226. Martin v Zagrob, Martin iz Zagroba. 227. Mati kregaje hči nevesto svári. 229. Mej dobrimi sosedi — Dobro živeti, dobro umreti. 234. Mi od volká, on primahá. 236. Mlad mesec ne sveti vso noč. 239. Mnogo hertov zajčja smert. 243. Može! možé! ne najdeniš! 246. Mošnja zgine, mož mine. 249. Na božjo pot, Bogú na pot. 250. Na lice priljudin, — Na robe ostudin. 251. Na serci treznih, — Ne jeziki pjanih. 252. Na sonci toplo, — Sinu pri materi dobro. 254. Na volka kričé, — Lisico redé. 258. Ne hodi k vajvodi z enim nosam! Pojdi k njemu s prinosam! 260. Ne stoji na zemlji dom, — Stoji na

ženi. 262. Ni vsakimu verjeti, — Kripčejí dvor zapreti. 263. Ni prav, de medved kravo sne; — Ne prav, de krava v goro gré. 269. Odkladki odpadki. 271. Od leče klepeče. 275. Od soká trebuh klempá. 276. Od vola uči se orati volè. 282. Ozunej diší, oznotrej smerdí. 285. Oči slepí. 289. Pava lepša perje, ženo mož. 298. Petica moží.

300. Pevci pivci. 302. Pijanca se senéni voz ogné. 303. Pi! tode uma ne zapí! 311. Pot leden častí — Hitro zvodení. 316. Posel osel. 317. Pozni otroci gotove sirote. 318. Po mestih ljudjé — Besede cukré. 320. Povernil mi bo, — Ko vrabíc prosó. 326. Pravic veliko, pravice malo. 327. Prav reci, pa teci. 328. Prebirač najde otirač. 330. Prevel, überfahren, bi ga žejniga preko vodé. 332. Primaš! derži, kar imaš! 335. Raji junaško umreti, — Kakor babinsko živeti. 336. Rak zajca lovi. 337. Razvaline življenja novine. 339. Reží se kotel loncu. 341. Ribo plavati učiš. 343. Zakon brez otrok brez sonca dan. 344. Sam za-sé, ko prasé. 348. Zarečeniga kruha veliko se sné. 349. Za to kovač kleše imá, de z golo ne prime. 353. Začetik unetik. 360. Se nosi ko serna, — Pa nima ne zerna. 361. Sercé veselo kodelo prelo. 362. Zèt zna vzèt', ne dat'. 365. Ženi se bližje, ko moreš, — Botri se dalje, ko moreš. 366. Ženi sine, kadar hočeš, — Ženi hčire, kader moreš. 368. Še pes na spolovini cerkne rad. 371. Žganci streho deró, — Štruklji po sveti ženó. 373. Živi prosto, doživiš let sto. 374. Življenje žulenje. 380. Silni premožni, zvití ubožni. 382. Sin moj, um svoj. 384. Siti miši moka greni. 392. Zla kočá tèmnića. 395. Smert zastonj. 396. Z mladí se ternj ojstrí. 397. Snočnje vodé ne izljí, — Dokljer donašnje še ní. 398. Sonce prigréva, bo dež.

400. Sova skola ne zléže. 407. Star dvakrat otrok. 408. Stariga kozla rogovi kripčejí. 414. Stiskana jače, — Višejí skače (voda). 415. Stojéč malín, molčéč jezik, ne hasnita nič. 419. Zunej lepota, znotrej praznota. 420. Suhi panjevi lahko gnetilo. 424. Taka se godí, de ga vsaka ne dobí; — Pa se tudi taka piše, de ga vsaka si ne iše. 426. Tatiče obešajo, tatove ispušajo. 427. Terma kerma. 429. Ti gospod! jes gospod! hlapec kdo? 430. Tiha voda brege bere. 435. Toplo, pa ne, ko leto; — Dobra, pa ne, ko mati. 439. Tri dni mele, pol drug dan pojé. 442. Tudi modri možjé v časi grešé. 444. Tudi štete ovce volk pojé. 445. Tuli z volkulo, — Kruli z basulo. 446. Ubožen kardelj, — 'Ma vsega dovelj. 448. Uboštvo kruši moštvo. 449. Uma mnogo, dnarjov nič. 450. Um za morjam, smert za vratam. 452. Veleva, kdor more, — Uboga, kdor mora. 454. Veliko še imajo ljudjé, le dosti nikolj. 455. Vesélo sercé pol zdravja. 456. Vid hromih ljudí — Hrometi učí. 457. Vidila konja kovati uzdignila žaba nogó. 458. Vince kisélo serce vesélo. 459. V nebó ni lahkó. 460. V nebó ni perut, na zemljo pot blizo. 462. Volk te česni. 465. Vreme nosi breme. 466. Vsaka krava svoje tele liže. 469. Vsake sanje pol resnice. 471. Vsaki pravi: daj! daj! daj! nobeniga ní, de bi rekel: na! na!

na! 474. Vsak svoje sreče kovač. 476. Vzemi ženico sebi verstnico. 477. V šolo hoditi muke prebiti. 481. Vsi smo, de se vsmili Bogú. 482. V sredi v zlati skljudi. 483. Včera skrito, — Dnes očito. 484. Čemu slepcu zercalo? Spiegel. 485. Če ne moreš pomagati, saj ne odmaguj! 487. Česar Ivče se navadi, — Se Ivanic ne odvadi. 489. Česar se Anžik uči, — Anže storí. 490. Česar v glavi ni, peta namesti. 491. Če več bab okoli otroka hodi, bolj je kilov. 492. Črna dobra zerna. 494. Čič ni nič, delovic kruhovic. 495. Človek ni človek — Dokljer ga žena ne kersti. 496. Človek človeku Bog. 498. Človek človeku vrag. 499. Ciganka nima obraza, — Tode polno torbo. 500. Ciganka rodila je tebe lepó, — Možiti se bode za tebe lahko!

Dodade

Ilirskimu Listu Ljubljanskih novic 17. d. Sušca 1832.

Z.

Ukaz

ministerstva za uk in bogočastje dne 22. marcija 1877. št. 3898 od 1876, s katerim se za prostoročno risanje na izobraževalnih tečajih za učiteljice ročnih del vpeljuje učni črtež, in daje vodilo.

Za nauk v prostem risanju, kakor je določen v §. 88. osnovnega statuta izobraževališč za učitelje in učiteljice pride na izobraževalnih tečajih za učiteljice v ročnih delih naslednji učni črtež z vodilom vred v rabo:

A. Učni črtež za prosto risanje na izobraževalnih tečajih za učiteljice v ročnih delih.

Učni smoter.

Kar moč, naj se doseza spretnost v risanju, in premerjanji (kombinovanji) črtastih in drugačnih lepotičnih oblik (linearen und anderen Zierformen) z ozirom na njih porabo pri ženskih rokotvorih; znanost, kako gre barve jemati in harmonično sestavljati.

Kaj se uči?

(Unterrichtstoff.) (Tečaj traja 1 leto, na teden 2 uri.)

Risajo se ravnostne (ebene) geometrijske izobražbe: ravne in krive črte, trikotí, čveterokotí, mnogokotí, krogoví, podolgovate črte, premerjave (kombinacije) teh oblik. — Vaje v risanju ozališavnih (ornamentalnih) ravnostnih izobražeb; pravilne in somerne oblike; stilizovane enostavne oblike listov in cvetic; premerjave njih na geometrijsko vrejeni podlagi; zvezdne podobe; rožice, trakoví, ovijače (Ranken), lepotičenje na robovih in ploskvi, pričetnice (Inizialen). — Vaje v risanju na pamet (Gedächtnis-Zeichenübungen) iz navedene učne tvarine. — Risanje po enostavnih mnogo barvenih predlogah (polychromen Vorlagen). — Vaje v premerjalnem risanju po podanih prostih nagibljejih. Razlaganje najbolj enostavnih geometrijskih oblik na telesninah. — Vaje v predrisanju na tabli s posebnim ozirom na krojilne izgledé (Schnittmuster).

B. Navod za prostoročno risanje na izobraževalnih tečajih za učiteljice v rokotvorih.

1. Odgovarjaje namenu izobraževalnega tečaja, naj se doseže s podučevanjem v risanju izurjenost in spretnost v taki meri, da bodo gojenke zmožne to, kar so se učile, koristno rabiti pri prihodnjem podučevanju, pri izverševanju svojega poklica. Ker pa pri ženskih rokotvorih ne gre za to, da se lepšajo ploščadi, bode treba pozornost obračati na to, da se izražujejo ravnostne izobrazbe (ebene Gebilde).

2. Izhajaje od elementarnih geometrijskih izobrazb obsega podučevanje geometrijsko ozališavo (Ornament), stilizovane listove in cvetične oblike, potem linearne in druge oblike za lepoticenje, ki se rabi pri ženskih rokotvorih. Postopa se zmiraj od preprostega do zapletenega, od lahkega do težkega, prestopa potem k risanju po mnogobarvenih predlogah in k vajami v premerjalnem risanju, in se končuje z razlaganjem najbolj preprostih geometrijskih oblik telesnin z vajami v predrisanju na tabli. Na vseh stopinjah se ima postopati strogo vredjeno, in nima se prestopiti k lepoticnim oblikam prej, dokler se niso primerno vadile v risanju geometrijskih oblik. Posebno se ima risanje začetnic vaditi le toliko, kolikor je to z ozirom na ženska ročna dela neogiblivo potrebno.

3. Podučevanje je navadno skupno, t. j. vse gojenke v enem oddelku ali razredu risajo po jedni in isti predlogi, katero učiteljica (učitelj) pred očmi učenk sestavi na šolski tabli in spremlja s potrebnimi opombami. Le kedar se imajo izraževati zapletene oblike, pri risanju po mnogobarvenih predlogah, ravno tako pri risanju po premerah se podučuje posameznem, a ne skupno.

4. Pri razlaganju se ima oznančujoče (karakteristično) v obliki predstavljenega objekta primerno povdarjati. — Pri premerjenih izobrazbah se pove, kako so bile sestavljene ali zvezane in kako so nastale iz prvotnih (elementarnih) oblik; potem se na tanko pokažejo v posnemu potrebne pomožne črte, razpravlja se velikost, mer in oblika predstavljenega objekta, potem pa razmerje posameznih delov do celote. — Ko se jemljejo prvotne geometrijske izobrazbe, ni treba jih vednostno razlagati. Tudi se je tukaj treba strogo ogibati krožila, ravnila, merila (Massstab) ali drugih pripomočkov.

5. Da se samodelavnost zbuja, naj se vodijo gojenke, ko so bili primerno pripravljene, da risajo na pamet in premerjalno. Pri risanju na pamet se predrisa preprosta oblika na šolsko tablo in potem se razlaga. Potem ko se je učenkam prekrila, daje se nalog, da to podoba po določeni velikosti iz glave naredi.

6. Risanje po premerah, ki budi domišljijo, naj se vadi v ta namen, da učenke na tanko spoznajo, kako se pravilno vežejo in sestavljajo preproste oblike, kako se stilizovane oblike listov in cvetic pravilno

vrede, vverste in organiško zvežejo, kako se imajo izraževati rože, travkovi, zvezde, kako lepoticiti obrobki in plošče, kako napravljati začetnice in podpisnice (monogramme) in kako se rabe te oblike za ženska ročna dela. Kot navod za premerjalno risanje naj učiteljica (učitelj) premerjalno risavo po jednostavnih, znanih nagibljejih na šolsko tablo nariše in naj razjasni, kako gre tukaj postopati.

7. Pri risanji po predlogah, ki so v barvah izpeljane, je vzeti najvažnejše o tem, kake barve se jemljejo in kako se skupaj somerno zlagajo. Kako se barve razdele v glavne, prvotne (primäre), v postranske (sekundäre), v mešane ali tercijarne barve, harmoniška sestava dodatnih barv (Ergänzungsfarben), to naj se nazorno kaže in razlaga v barveni skali (Farbenskala). Ko so bile gojenke primerno pripravljene, naj se vadijo v vekšanji in manjšanji, vzlasti po mnogobarvenih predlogah. Pri teh vajah se učenke opozorujejo na to, kako da je poglobiten pogoj, ako se kaj vidnega napravi v pravem primerju velikosti na predstavljenih oblikah.

8. Na koncu tečaja naj se pa gojenke vadijo in podučujejo v risanji na šolsko tablo, da zadobe tisto znanost in spretnost, ki vsposoblja, da morejo predrisati jednostavne krojilne izgleds v šoli.

9. Pri odbiranji vseh predlog je, kar moč, gledati na posamezen poklic učiteljic rokotvora, in le oblike, ki morajo veljati v izgled, naj se izražajo.

10. Ker pri izraževanji ravnostnih izobražeb zavisi vrednost risave od pravilnosti obrisov, tako je treba prav zelo paziti na občertno (konturno) risanje. Občerti ali obrisi naj se izpeljejo s čistimi, enakomernimi črtami brez vsacega senčevanja. Da se posamezni deli risave bolj povzdignejo, sme se šrafirati.

T v a r i :

Da učenke izpeljujejo risave, naj se poslužijo svinčnikov, peres in tuša, čopiča in barve. Želeti je jednako velicega formata za posamezne risave, tedaj se priporočuje rabiti, tako imenovane risarske goli (Zeichenblock).

Vprašanje v šoli. *)

Vprašanja morajo biti:

a. Jasna. — Preden vprašaš, pomisli, so li vprašanja taka, ki presegajo otročji razum, — raje opusti vprašanja, koja otroci še razumeti ne morejo; zgubljeni čas se ne vrne. — Navada je pri nekterih učiteljih,

*) Ker sem sprevidel, kolike važnosti je vprašanje v šoli, sem se namenil o tem govoriti, ko sem nekaj tega sam skusil, nekaj pa v pedagogičnih knjigah čital. (Iz zapisnika konference dvorazrednice v sv. Križu n. J.) Objubljeno nam bode drago. Vr.

da s sposebnimi znamnji spremljajo vprašanja, iz kojih učenci vže spoznajo, kaj učitelj misli, in kaj jim je odgovoriti. Taki otroci postanejo v svojem mišljenji, rekel bi, negotovi, in dvomijo še nad tem, kar znajo. (Lehkomiselnost je gotovo nasledek tacim vprašanjem.) Učitelj naj tedaj počasi, krepko i čisto posamezne besede izgovarja, i važne besede v vprašanju povdarja, s tem vzbuja pri otrocih pozornost, krepí um in veselje do poduka.

b. *Primerna.* — Ne vprašuj ne pretežko, ne prelehko. Vprašuješ li pretežko, s tem učencem veliko škoduješ, učencu zadostuje malo, potrpljenje zgubi, s tem misel njegova zgublja svojo moč in zdi se mu sitno odgovarjati.

Pretežka so vprašanja, ako terjaš v enem vprašanji preveč odgovorov. Prelehka vprašanje pa pripeljejo otroka do lehkomiselnosti in raztresenosti; samo z „da“ in „ne“ pri odgovorih ne dosežeš svojega namena.

Bolj šibke na umu vprašuj lahko, težja vprašanja stavi najboljšim, ta naj srednji ponavljajo, in potem še le pridejo najslabši na vrsto. — S tem zgubiš manj časa — zadobe veselje in videl boš, da ti bodo napredovali.

Pri vsem tem pa strogo imej zmožnost učencev pred soboj — pazi, da ne prestopiš mej — kajti vtegnilo bi veliko škodovati.

c. *Kratka.* — Ker lahko vprašaš kratko, čemu na dolgo i široko. Vedi dobro, da imaš pred saboj otroke, kojih duh nej še sposoben ti na preobširna vprašanja odgovarjati. Ne zabi, da zmalega zraste veliko. Pomni, da le eden bil je kos gordijskemu vozlu.

d. Vprašuj v lepej čistej, i gladkej slovenščini, to je prava slovnica za otroke, kajti posnemali bodo tebe; kakor ti govoriš, govorili bodo ščasoma tudi tvoji učenci. Težavna je ta naloga za učitelja, in težko jo je izpeljati, a vse se lahko premaga, da se le učitelj dobro, po preje imenovanih točkah doma pripravlja.

So li tvoja vprašanja dobra ali ne, spoznal bodeš po odgovorih učencev.

Preden pa prestopim k lastnostim odgovorov, naj še to omenim:

Na kaj je učitelju pri odgovorih posebno paziti?

1. Hočeš li pravo disciplino pri svojih učencih ohraniti, in da te bodo vsi poslušali, ne pokliči nikdar učenca preje, dokler mu vprašanja ne staviš.

2. Na dano vprašanje, odgovori naj samo eden zmed učencev — vsi le tedaj, ko ponavljaš (v višjim oddelku nikdar).

3. Na vprašanje sledi naj odgovor v celem stavku, ako to zanemarijaš (česar te Bog varuj), bodeš tega pri spisji jako pogrešal — žal ti bode — a prekasno.

4. Odgovarja naj učenec glasno — razločno in čisto posamezne besede — in ne pusti, da bi pevaje govoril.

Računski stroj

ruski s kroglicami, drobci in pripravo za prve vaje v čitanji.

Bralci Tovarševi in družih domačih novin spominjajo se razstave učnih pripomočkov v Gorici l. 1875. V to razstavo sem poslal sestavljen stroj, ki se dobro porabi pri prvotnem nauku, pri razlaganju dekadnega številnega sistema, navadnih delin, in pri prvih vajah v čitanji. Strokovnjaki in razsojevalci razstave so ga hvalili in sprejel sem zanj tudi pismeno priznanico, česar pa ne omenjam zaradi tega, da bi se s tem ponašal, temuč da bodo tudi moji kolegi na Kranjskem poznali to napravo, jo presojevali in ako jo bodo odobrili, da si tako omislijo, če bodo računski stroj potrebovali.

Kakošen je bil ta računski stroj, vidi se najbolj iz priložene slike, ki kaže posamezne dele toliko razločno, da bi skoraj ne bilo treba popisati jih. Vender storim to, da bode jasno, zakaj je to in uno pri stroju.

Na čedno ostruženo nogo (Pod. I. A) s tremi ročicami B nasajen je okvir C 78 $\frac{c}{m}$ visok, 68 $\frac{c}{m}$ širok in 10 $\frac{c}{m}$ globok.*) Okvir se da sukati okoli svoje osi na tečaji D, ker se rabi na obeh straneh. Pregrajen je s tenko desko, ki je sred okvirja vložena, in to zato, da se ne vidi na eni strani, kar je na drugi. Začertana je v Pod. V. s pikčasto potezo *p r*. Ob stranicah okvirovih znotraj je na vsako stran vdolbenih po 10 luknjic in zaréz, v katere se na lahko vtika 10 dratov. Ti nosijo na eni strani navadne kroglice (Pod. V. K), kakoršne ima vsak ruski stroj, in na drugi strani drobce (Pod. II. O). Kroglice so bele in rudeče, da se pred černo pobarvano pregrado *p r* razločno vidijo.

Drobci (Pod. II. O) so 3stransko-prizmatični; vsaka stran ima drugo barvo, kar posebno koristi pri primerjavi drobcev, razširjevanji in okrajševanji. Na prvem zgornem dratu (Pod. II.) je celina, na drugem ste 2 polovici, i. t. d., na desetem je 10 desetin. Vsak prizmatičen drobec obvisi na vsaki strani, ktereколи ravno potrebuje mo pri nauku, kar pri valjastih ali cilindrijskih ni. Tudi to ima svojo prednost.

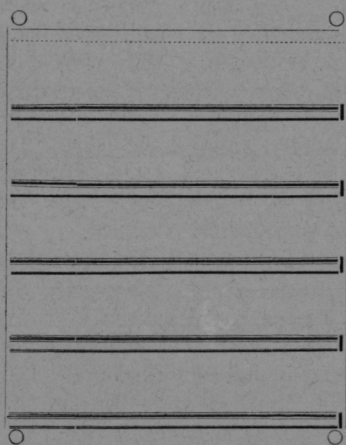
Večina g. g. učiteljev smatra za potrebo, da se kroglice in isto tako tudi drobci zakrijejo, kar jih je pri razkladanju kakega majhnega števila odveč. Zato ima ta stroj dvojce vratic (Pod. IV. E), ki ste ali samo na eno stran natknjeni (Pod. I. in IV.), ali pa le polovica na eni in druga polovica na drugi strani (Pod. II.). Na ta način so pokriti drobci in kroglice. —

Odkar se za prvotni nauk v čitanji priporoča, rabiti bralno skrinjico (Lesekasten) in tudi sl. c. k. deželni šolski svet priporoča to sredstvo za čitalni nauk, postala je tudi potrebna naprava, na katero je moč postavljati premične čerke. Take praktične priprave večina šol sedaj še nima. Navadno se priterjuje na šolsko tablo kako ravnilo, kaka lašta, na katero se postavljajo čerke. To pa je nekaj zamudno, nekaj premalo prostorno, sicer pa tudi čerke rade padajo doli. Kdor ima pa ta stroj, ni mu treba za vsak slučaj pripravljati tega. To namestujejo vrtica (Pod. IV. E), na katerih je priterjenih 6 žlebcastih deržajev (G), kakoršni so risani v podobah I., II. in IV. pridejane slike. — Pod. III. kaže tak deržaj blizo v pravi velikosti z žlebcasto zarezo vred. Pri čitalnem nauku naj bodo obe plati vratic na eni strani stroja, in v žlebečke se razpostavljaajo čerke male, velike, ločila in pri računskih vajah številke in aritmetična znamenja +, —, ×, :, =, kakor je to videti na podobi I.

Vsa ta pismena, številke in znamenja so po versti abecedni ali po meto-

*) Mera ni bistvena, sme tedaj biti večja ali manjša.

dičnem redu, kakoršen je v Slov. Abecedniku, vložene v predalčka bralne skrinjice (Pod. VII.), ki gre k takemu stroju. Bralne skrinjice imamo Prausekove in Miklošičeve, a te nimajo pregrad in so tudi dražje od teh, ki jih daje »Narodna Šola« za 1 gld. Pregrade v bralni skrinjici se mi zdé potrebne, da so čerke vedno na svojem mestu, sicer se mnogo časa izgubi, ako se iščejo posamesne čerke iz razmetanega kupa. Prausek sicer priporoča, da si vsak učitelj naredi sam tak predalnik, kar pa je sitno in zamudno delo, naj si bode že potem od lesa ali kartona. Verhu tega pa tudi nekaj stane. Bralna skrinjica popisane stroja je ob enem shrambica z vedno vredjenimi čerkami, katera prav malo prostora zavzema in se lahko varuje praha. — Velikost premičnih čerk se mora vjemati z mero, v kateri so žlebčki na vraticah vsaksebi. Za večé čerke morajo biti žlebčki bolj narazni in jih gre manj na odmerjen prostor. Kdor pa ima že Prausekovo skrinjico, ta naj si naredi razstavljalnico (etažer) iz črne ali sive tkanine, kakoršna je za podvleko pri telovnikih. Naroči naj si pri mizarji žlebcaste lašte po podobi III. pridane

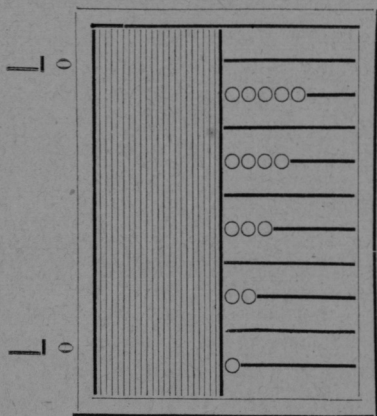

slike, potem naj jih počerni in nalima na tkanino malo bolj vsaksebi, kakor so čerke visoke. Ta razstavljalnica se potem obesi na zid ali na tablo in na vogalih pripne, da stoji napeta. Tudi na okvir navadnega stroja, če je dosti visok, se lahko platnena razstavljalnica razpne. Iz te razstavljalnice ne padejo čerke, in služi tako dobro, kakor vratica popisane stroja. Kadar se ne rabi več, zviže se vkup in hrani na suh kraj, da nalimani žlebčki ne odjenjajo.

Na tako razstavljalnico je moč razložiti mnogo zlogov, besedi, celo nekaj kratkih stavkov ali vsaj posameznih delov, katere naj učenci dopolnujejo, kadar so že bolj spretni. Tudi pri slovnicih vajah ta priprava dobro služi, recimo pri sklanjavi in spregi; istotako se dajo dobro porabiti premične čerke za pravopisne in spisovne vaje. Ako ima učitelj še zbirko izrezanih barvanih podob iz prirodopisja za nazorni nauk, postavlja tudi te v žlebčke; po doveršenem razgovoru, po vredbi oziroma njih lastnosti, njih koristi i. t. d. učenci brez težav po nazorovanji spisujejo na pamet kratke sestavke.

Pismenke so tiskane na karton, ki je zrezan na tablice 10 $\frac{c}{m}$ visoke, 6 ali manj $\frac{c}{m}$ široke, kakor to širjava čerk zahteva. Pismenke so toliko velike, da jih je videti tudi iz zadnje klopi največe šolske sobe. Pod. VI. kaže tudi mero čerk na visoko; debele so skoraj 1 $\frac{c}{m}$ in začetne velike čerke primerno debeleje. Po 5 tablic je malih in po 2 je velikih čerk, po 5 je tudi števil in drugih znamenj. Da se vidi, kako so tablice vložene v skrinjico, je dobro, da se na pokrovu naredi spregled, ter se čerke spišejo tako, kakor jih hoče kdo vložene imeti. —

Naj spregovorim tukaj še, kako naj bi si majhne šole vredile računski stroj. Mnogo šol je tako tesnih, da na učiteljevem odru ne more drugoga nič stati razun mize, stola in šol. table. V takih sobah naj bi ruski stroj bil na zidu v kotu poleg okna, kjer drugoga učila ne moremo razstaviti. V zid naj

se zatolčite 2 močni kljuki kot tečaja, v strojev okvir pa 2 ušesi; na teh ušesih obešen je stroj tako, da se — odpera in zapera, kakor okno. Da ostane stroj v vstricni legi pred očmi učencev, naj se okvir zadej zakljuka, kakor zatvornice na oknih, ki so zataknjene, da jih veter ne goni sim ter tje. Kadar se stroj ne rabi, naj se prisloni ali pripne k zidu. Tak stroj, sestavljen iz okvira, krovne dilice, 10 dratov in kroglic, je tako prost, da ne more stati 3 gld. Na isti način se vredí stroj z drobci ter se obesi na drugo stran sobe, oknom nasproti, če prostor dopušča; ako ne, naj se sname okvir s kroglicami, in natakne oni z drobci. Takih drobcev, kakor jih tukaj

omenjam, je že »Narodna šola« mnogo razdala ter se še dobivajo; cela zbirka, — od celine do 10 desetih — stane samo 60 kr. Ume se, da takim strojem ni treba velikim biti, ker ne stojé na tleh in skoraj nič prostora ne zavzamejo; zato so pa tudi po ceni, kar je glavna lastnost pri učilih za večino revnih šol na deželi. — Ker so drobci iz kartona, morajo se varovati vlažnosti pa tudi praha. Ko bi se pa vendar le poškodovali, nekateri izgubili, jih vsak g. g. učitelj lahko sam popravi, na novo z barvanim papirjem preobleče, in če hoče, da se smejo umivati, kadar so zamazani, naj jih z damarjevim lakom pretegne, kar stane k večem 10 nov. Konečno naj bode še omenjeno, da se zbirka drobcev rabi lahko brez okvira. Na palčico ali drat, pol metra dolg, se nataknejo tiste deline, ki se otrokom razkladaajo. Kadar se drobci mej sabo primerjavajo, sname se nekaj verst kroglic iz ruskega stroja in prazni dratovi porabijo za nastavljanje drobcev.

Spredej popisanih strojev ima »Narodna šola« še na razpolaganje in stane jeden z bralno skrinjico in drobci vred 7 gld. Kdor ga želi, naj se kmalu oglasi.

F. Stegnar.

Dopisi in novice.

— Iz Vrabč na Vipavskem 23./6. 1877. Koristno je za učitelja, ako v priložnosti obiše kakega svojega sobrata učitelja, da pozvé, kako drugej orjejo na težavnem šolskem polju, kako in kakšnega orodja se pri tem imenitnem poslu tu in tam poslužujejo, z eno besedo: da se prepriča, kako drugej šolstvo napreduje. Iz tega namena napotim se pred kratkim k svojemu sosedu-učitelju v Štíjak, ki spada pod Goriško. Ne morem ti povedati »Tovariš«, kako se zavzamem, ko vidim, kako je ta šola prebogato preskerbljena z vsemi zapovedanimi učnimi pripomočki. Za vse stroke podučevanja ima tu učitelj učnih pripomočkov kar na izbero. Naj manjši reč se ne pogaša. Pregledavši vse, kar mi je učitelj pokazal milo zdihnim: Oj da bi jaz imel toliko učnih pripomočkov, koliko ložje bilo bi mi potem podučevati mladino, kako zanesljivo in vspešno bi postopal z otroci od stopinje do stopinje vedno dalje. Pa, žali Bog! se bom mogel dolgo čakati, preden dobim vse potrebne učne pripomočke, kajti naša šola ni še leto stara, vsak pa vé, da začetek je težak.

Vendar pa se brez najpotrebnejših učnih pripomočkov kaj težko izhaja pri mladini. Kajti, kakor kmetovalec ne more biti brez potrebnega orodja, ako hoče svoje polje uspešno obdelovati; enako tudi učitelj ne more izhajati brez potrebnih učnih pripomočkov. Zato pa tudi ne bom pred miroval, da dobim, kar mi je pri poduku neobhodno potrebno. Pravil mi je Štijaški učitelj, da so po Goriškem vse šole z potrebnimi učnimi pripomočki dobro oskerbljene. Kako pa pri nas na Kranjskem? Zdi se mi, da smo zadej. Od kod pa dobivajo na Goriškem učne pripomočke in kdo jih plačuje? Od deželnega šolskega sveta, a plačuje jih »krajni šolski zalog za učne pripomočke«. Samo po sebi pa se razumé, da imajo zarad tega tam veliko večji šolski davk, kakor mi na Kranjskem. Bi ne bilo dobro, da bi Kranjska o tem Goriško posnemala? Vsekako. Kajti na ta način prišli bi naj pred do učnih pripomočkov. Sicer je pa ta reč kaj težavna in le počasi se kaj stori v tej zadevi. Šolske gosposke vsled postave vedno pritiskajo, da naj se omislijo potrebni učni pripomočki, a denar za to se kaj počasi steka in učitelj si mora pomagati, kakor vé in zna. Mar to ni istina! —

Tukaj pri nas smo odperli šolo na novo dne 16./10. 1876. Otrok za šolo vgodnih je 76, kateri vsi prav redno šolo obiskujejo. No, saj so pa nauka tudi potrebni. Sploh se mora reči, da nikjer po Kranjskem otroci tako redno šole ne obiskujejo, kakor tu po Vipavskem. Imajo Vipavci po vsem prav, da pridno pošiljajo otroke v šolo. Ljudstvo tukajšno je vbogo in le na podlagi naobraženosti dočakati zná mileje bodočnosti.

Nekateri krajni šolski svéti po Vipavskem vložili so na dotično mesto prošnjo, da bi se dosedanja ponavljanska šola blagovolila tako prestrojiti, da bi otroci skoz celo šolsko leto ob četertkih hodili v šolo. Prošnja ni bila uslišana. Pač pa je vkrenil visoki c. k. deželni šolski svét ter nam dal vediti dne 23./2. 1877 št. 244, da se sme po Vipavskem, dokler traja pašnja, čas podučevanja mladine za $1\frac{1}{2}$ ure na teden skerciti. Prav tako! Saj ravno pašnja naj več preglavice dela šolam po deželi, kajti sv. Jurij rad šole prazni po kmetih. Drugi pot kaj družega. Da si mi zdrav, »Tovariši!«

Ivan Zarnik.

— *Iz slovenskega Štajerja.* — Okrajna učiteljska konferenca za okraje Celj, Celjsko okolico in Laško bode 1. avgusta v Celji — po potrebi se bode 2. avg. nadaljevala.

Obravnavalni red jej bode:

1. Poročilo c. kr. okraj. šol. nadzornika o nazorovanih šolah.
2. Naznanili se bodo razni ukazi (izišli).
3. Predavanje — nauk o svetlobi in barvah (v poročevalce so odločeni g. g. Bobisut, Lever, Potočnik).
4. Bistveni pogoji, kako zdravje ohraniti z ozirom na šolsko dobo (g. g. Vučnik sen., Zdolšek, Serajnik, Dobnik).
5. Učni poskus iz oblikoslovja in risanja po taktu (g. g. Grah, Supanek jun., Žolgar).
6. Kaki odgojilni pomen ima zgodovina? Ktere zgodovinske podobe naj se jemlje v 1—3 razrednej šoli (g. Kroepej).
7. Kako je domovinsko okolico pri prirodopisnem in zemljepisnem nauku vporabiti? (g. g. Lopan, Vidic, Bračič.)
8. Vážnost nauka hišnega gospodinjstva. Kako se je v šoli na ta nauk ozirati? (g. L. Weiss, gdéni: Miheljak in Millek.)
9. Kako naj uspešneje otročjo pamet razvijati in pospeševati? (g. g. Vučnik jun., Blüml in gdéna. Hallada.)
10. Kaj je uzrok, da se v nekaterih šolah posebno na višjej stopinji v

računstvu prepričali ali pa samo navidezni uspehi dosežejo? (g. g. Miklauz, Vodlak, Rupnik.)

11. Kako je nauk deliti v drugem deželnem jeziku? (O tem bi poročal g. Valentinič, če bi bil do konca junuja t. l. prišel učni črtež za nemščino — pa nij bil obznanjen, toraj odpade.)

12. Poročilo o uč. bukvarnici.

13. Volitve.

14. Posamezni nasveti.

Vsaki udeležitelj postavno zavezani, ima naj menj dve vprašanji pismeno izdelati; med tema dvema pa mora biti 6. prašanje, za katero se bode poročevalec volil, ali pa po žrebanji določil.

— *Okrajna učiteljska konferencija* bode v Černomlji 19. in 20. t. m. Dnevni red I. dneva: 1. Otvori se skupščina in volita se 2 zapisnikarja. 2. Naznanjajo se postave in ukazi od časa zadnje konferencije. 3. Nadzornikove opazke. 4. Pregledovanje začasnega šolskega in učnega reda in nasveti, ali se imajo prenarediti kateri §. §. (Poroč. nadzornik g. Jeršinovic) 5. Daljnovidnost in kratek pogled, kako se začinja, kako odvrčuje. (Govor. učit. g. Jernej Hočevnar.) II. dne: 6. Kakošen bodi poduk v risanju in oblikoslovji, in katerih pripomočkov naj se vporabljeva? (Poroč. učitelj g. Janez Rupnik.) 7. Pripomočki, da se ohrani mir in red v šoli. (Poroč. učit. g. France Šetina.) 8. Poročilo bukvarničnega odseka o njegovi delavnosti in nasveti. 9. Nova volitev bukvarničnega odseka. 10. Volitev stalnega odbora. 11. Poduk v ženskih ročnih delih. (Predava gđna. Marija Triller.) 12. Praktično podučevanje v telovaji z učenci 3. in 4. razreda. — Proste in redne vaje izpeljuje Fr. Šetina, a na orodji Jernej Hočevnar. — S konferencijo ima združena biti razstava ženskih rokotvorov, izdelanih na dekliški šoli v Metliki in Černomlji in razstava učnih pripomočkov na 4razredni lj. šoli v Černomlji, razvrstena po strokah. »Schlztg.«

— *Nadzorovanje kerščanskega nauka.* — Ministerstvo za uk in bo-gočastje je uže konec preteklega leta deželnim šolskim svetom razposlalo naslednje točke, a dosihmal, kakor piše »deutsche Zeitung«, še ni to prišlo na svetlo, glasé se pa takole: Ker je podučevanje v verouku v pedagogičnem oziru, kakor vsak drug poduk pod nadzorstvom v to postavno poklicanih organov, je nalog okrajnim in deželnim nadzornikom, da dajo potrebne svete in poduke (Weisungen), da se tudi pri verouku postopa po občno znanih potujenih metodničnih pravilih. Ako bi se pokazale neprilichnosti, ki so po svoji splošnosti na škodo podučevanju sploh, naj c. k. deželni šolski svèt o tem naznani dotičnemu ordinarijatu, in simkaj poroča. — (Korak za korakom. Vr.)

— *Niedergesäss-ova berila* so z odlokom c. k. ministerstva dné 8. maja 1877 in 19. maja 1877, poterjena za ljudske in meščanske šole.

— *Postava poterjena.* Svitli cesar so z najvišo odloko dné 18. junija t. l. poterdili postavo, katero je sprejel kranjski deželni zbor, v kateri se deželna postava 29. aprila 1873 dež. zak. št. 22. zastran vravnave pravnih razmer javnih ljudskih sol nekoliko spremeni. Interkalarije, ki so se poprej vplačevale pokojninskemu zavodu, imajo se izplačevati normalnemu šolskemu zavodu, v glavnem mestu Ljubljanskem pa srenjski denarnici.

— *Učiteljem*, ki za službe prosijo, a dobivši ne marajo jih sprejeti, velja ukaz c. k. dež. šl. sveta, ki pravi, da to ne gre, marveč da tisti, ki je službo dobil, jo mora tudi nastopiti.

— *Učiteljska konferencija* za Ljubljansko mesto je bila 5. t. m. — Predsednik c. k. šl. nadzornik pl. Gariboldi otvori skupščino s primernim nagovorom, konstatira pričujočnost za glasovanje opravičenih, katerih je bilo okoli 30, bere ministerske ukaze zastran izdave primernih šolskih knjig in imenuje ravnatelja g. Hrovata v svojega namestnika, in v zapisnikarja sta odbrana Gerkman in Kronberger. Opazke so omenile nekaj šolsko vradovanje, nekaj šolsko disciplino in učavo, med drugim je omenil g. nadzornik, da se mu ima predlagati učni red in zapisnik šolskih ur. — Vodja Belar je poročal o šolskem in učnem redu dne 20. avgusta l. 1870. Sklene se k §. 8. alin. 2. nasvetovati to-le: Ljudske učilnice po takih krajih, koder so tudi srednje učilnice, naj uk prično in **sklenejo** tedaj, kedar je začetek uka zapovedan srednjim učilnicam. Isto naj velja tudi zastran počitnic.

K §. 20.: Napredek naj se zaznamuje z besedami zelo dober, prav dober, dober, zadostni, nezadostni. Pri §. 24. se nasvetuje to-le: Telesno se pokore otroci, ako komisija to sklene. Ta komisija so na 4- ali 3razredni učilnici učitelji, na 2- in 1razrednih šolah prvomestnik krajnega šl. sveta, oziroma učitelj in iz krajnega šolskega sveta. —

K §. 47. — Učnih ur naj bode na 1razrednicah za manjše učence po 10 ur, za večje pa po 15 ur na teden, namesto 12 in 18, kakor je bilo dosihmal. — K §. 66. Šolska naznanila naj se dajo le 2krat na leto. —

Samostalen predlog g. Belarja je bil: »Otroci iz okolice se nimajo sprejemati v mestne ljudske šole«. — Sprejeto. — V bukvarnični odsek so bili voljeni g. g.: Raktelj, Kokalj, Žumer in v stalni odbor g. g.: Praprotnik, Tomšič, Raktelj, Linhart. — Ravnatelj Hrovat se zahvaljuje predsedniku, in skupščina se sklene ob $\frac{3}{4}$ na 12. — Na večer je bila zopet skupščina — v razvedrenje.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem. Po sklepu c. k. pomnoženega okrajnega šolskega sveta se s tem razpisujeti učiteljski službi enorazrednic v Kredi in v Otaleži, solskih občinah III. plačilne verste.

Zraven dohodkov, določenih v deželnih šolskih postavah 10. marcija 1870 in 16. oktobra 1875., vživala bodeta učitelja osebno doklado letnih 100 gold.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje prevedene s postavnimi dokazi učiteljske sposobnosti, pri dotičnih krajnih šolskih svetih naj dalje do 15. avgusta 1877.

Prosilci, ki ne služijo v tem okraji, naj pošljejo prošnje po njim predpovestavljenih šolskih oblastnijah.

C. k. okr. šolsko svetovalstvo v Tominu 1. julija 1877.

Na Kranjskem. Na enorazrednih ljudskih šolah v Nevljah in na Brdu ste učiteljski službi z letno plačo 400 gold. in prostim stanovanjem izpraznjeni. Prošnje za ti službi, kateri se provizorno oddajate, do 10. avgusta t. l. e. k. okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku (Stein in Krain).

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku dné 30. junija 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

G. Karol Bernard, učitelj v Begunjah pri Cerknici, je imenovan učiteljem na 4razredni ljudski šoli v Škofji Loki. Gsp. Jurij Vranič, dosihdob učitelj v Eisenerz-u, je dobil podučit. službo na Dunaji.

 Današnjemu listu je pridjana priloga.

Priloga k „Učiteljs. Tovarišu“ št. 14. l. 1877.

